YAZI VE DİL DEVRİMLERİ: TÜRK DİLİNİN YÖNETİM VE BİLİM DİLİ OLMASI, ÖZGÜR VE BAĞIMSIZ ULUS OLMAMIZI SAĞLADI!

26 Eylül, Türk Dil Devrimi'nin 89. yıldönümüydü!

1 Kasım 2021'de de Yazı Devrimi'nin 93. yıldönümünü kutladık!

Büyük önder Atatürk'ün, "Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk ulusu, dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır!" bilinciyle başlattığı devrimlerin yıldönümleri.

Bir insan topluluğunun oymak (kabile, aşiret) düzeyinden çıkıp "toplum" olması, "ulus" olması demektir. Bu da ancak gelişkin bir yazılı dille olanaklıdır: Bilimi, sanatı, felsefe ve töreyi (ahlakı), uygulayımı (teknoloji) kendi dilinden türeteceği terimlerle yapan, işleyen ve geliştiren, bu yolda yazılı ürünler verebilen bir halk, ulusal toplum olabilir.

Türklerin tarih içinde birkaç köklü kültür değişimi dönemi yaşadığını biliyoruz. Bunlardan konumuzu doğrudan doğruya ilgilendirenlerden biri, Türklerin İslam dinine geçmeleri ve bu sırada Arap ve İran kültürlerinin derin etkisi altında kalmalarıdır.

İkincisi bütünsel bir özgürleşme, bağımsızlaşma ve böylece de uluslaşma devinimi niteliğinde olan Cumhuriyet Devrimleri dönemidir.

Her iki kültürel değişim döneminde de Türk halkı, dil ve yazı alanında temelli değişimler yaşamıştır.

Birincisinde dilini nerdeyse yitirecek ölçüde Arap ve İran kültürünün boyunduruğuna girmiş, Uygur abecesi olan yazısını da bırakarak, Türkçeyi doğru yazıp doğru okuma olanağı vermeyen, çünkü en başta sekiz ünlüsünün altısını (i, ı, o, ö, u, ü) içermeyen, buna karşılık Türkçede bulunmayan gereksiz birçok sessiz harfler (khı, tı, zı, ayn, gayn, sin, sat, dat ..) de barındıran Arap yazısını almıştır.

Türkçemize uygun bir yazıdan yoksunluk eşliğinde geçen yüzyıllarda Türk ulusu, usu inancın kılavuzu yapmayı öneren Hacı Bektaş, Yunus Emre çizgisindeki ozan geleneğinin çabalarına karşın, bilimden, sanat ve felsefeden, uygulayım ve gönençten yoksun kalmış, koyu bir bilgisizlik (cehalet) ve yobazlığın tutsağı olmaya sürüklenmiştir. Öyle ki Kur'an dilidir diye Arap dili ve yazısı sanki insanüstü bir güce sahipmiş gibi, İslam dinine de aykırı olarak, kendi başına kutsal saydırılmaya başlanmıştır. İslam Yalvacı Hz. Muhammed'in, "Araplar, sapkınlık (küfür) ve bozgunculukta (münafıklık) en ileri gidenlerdir." (=El A'râb eşeddü küfren ve nifaken) ; "Ben Arabım, ama Arap benden değildir!" (Enel arabi ve lâ arabi minni") uyarılarının anlamı üzerinde ise durulmamıştır.

XIV. Yüzyıl ozanlarından Âşık Paşa

"Türk diline kimseler bakmaz idi
Türklere hergiz gönül akmaz idi"

diye yakınıyor, "Mesihi" takma adlı bir başka ozan da "Mesihi gökten insen sana yer yok Yürü var gel Araptan ya Acemden"

diye yakınmaktaydı.

Böylece Türk ulusu, Atatürk'ün dediği gibi, "yüzlerce yıl, tek sözcüğünü anlamadan Kur'anı ezberlemekten beyni sulanmış hafızlara döndürülmüştür".

Cumhuriyet devrimleri döneminde ise hem Arap-İran, hem de Avrupa boyunduruğuna baş kaldırıp hem kendi diline en uygun olan, hem de konuşulduğu gibi yazılan ve yazıldığı gibi okunan (fonetik) en gelişkin yazıyı özgürce arayıp bulmuş ve dilini yabancı diller boyunduruğundan kurtarmıştır.

Türk yazı ve dil devrimleri, Türkçeye tarihinde ilk kez olmak üzere bu olanağı sağlamıştır.

Bu tarihe değin Türkçe bir "yazılı dil" (bilim, felsefe, sanat ve uygulayım dili) olmaktan alıkonulmuş bulunduğu için Türk halkı, yine Atatürk'ün doğru olarak saptadığı gibi, bir "ulusal toplum" olma dönemi yaşayamamıştı:

"İtiraf etmek zorundayız ki biz henüz şimdiye değin gerçek, bilimsel ve olumlu anlamıyla bir "ulusal" dönem yaşamadık. Onun için de ulusal bir tarihe sahip olamadık...Hanımlar, beyler, itiraf edelim ki 'cemaat' durumunda yaşıyorduk. Bizi istedikleri gibi yönetiyorlardı. Dünya bizi yönetenlere göre tanıyordu. .. "

İşte bu durumumuzun başta gelen bir etkeni olan ve diline hiç uygun olmamasına karşın yüzlerce yıl Türk haklına dayatılan Arap harfleri yüzünden Türkçemiz bilim, düşün, sanat, tüze (hukuk), yönetim, uygulayım dili olmaktan alıkonulmuştu.

Yazı ve dil devrimleriyle Türkçe yabancı diller boyunduruğundan kurtarıldığı gibi, eğitim birliği kurularak tüm yurttaşlar ve özellikle kız çocukları okur-yazar kılınabildiği için, Türk dili bir bilim, sanat, teknolji dili, yönetim, tüzeve yasa dili olabildi.

Halkın dili ile bilgin, sanatçı ve yöneticilerin dili arasandaki uçurum boyutlarındaki kopukluk sona erdirildi.
Türk ulusu, dil ve yazıda kutsallık olduğu, anlamadan da olsa, eksik-yanlış da olsa, Arapça sözleri söylemekle esenlik ve gönence ulaşılabileceği gibi us- ve mantık-dışı, bilim-dışı, demokrasi-dışı anlayışın baskısından kurtarıldı.
“Şeriat bir gemidir, gerçeklik denizidir – Ne denli sağlam olsa geminin tahtaları – Ona dalga vurdukça kırılıp gidesidir” diyen Yunus Emre’yi, Türk ulusunun çoğunluğu Cumhuriyet dönemi okullarında öğrenir oldu.
Böylece İslam dininin de saygınlığı sağlandı.
Türkiye dışındaki Türkler ise büyük çoğunluğu ile Rus boyunduruğunda kaldıkları için, bu olanağı bulamadılar. Tam tersine bunların ağız (söyleyiş) ayrımları, sanki ayrı diller söz konusuymuş gibi dayatılıp pekiştirildi, derinleştirildi. Çağın tüm bilim, sanat, uygulayım konularında ise, Atatürk Türkiye’sinin yaptığı gibi Türkçe kökenli sözcükler kullanılıp bu köklerden yeni terimler türetilecek yerde, Rusça bilim, sanat, uygulayım, kısacası eğitim ve bilim-düşün dili yapıldı. Yunanistan'daki, Suriye, Irak ve İran’daki Türkler de yoğun baskılar altında bu durumda tutuldular. Böylece Türkiye dışındaki Türklerin büyük çoğunluğu dünyaya -o da izin verildiği ölçüde- Rusça (Yunanca, Farsça ve Arapça) penceresinden bakmak zorunda bırakıldılar.
Türkiye'de 1950'den sonraki siyasal yönetimler, Türk yazı ve dil devriminin değerini bilecek yerde çocuklara ve gençlere bir yandan Arapça Kur'an ezberletmeği özendirdikleri, öte yandan okul ve üniversitelerde İngilizce, Fransızca, Almanca eğitim yaptırdıkları ölçüde, Türk ulusu dünyaya ve uygarlığa yeniden yabancı diller penceresinden bakmak zorunda bırakılmaya başlandı.
Hiç bir ulusun yabancı bir dilde bilim, sanat ve uygulayım sahibi olamayacağı göz arı edilerek, ulusumuzun giderek artan bölümleri uygar insanlığın çok gerilerinde bırakılmaya, giderek bilgisizlik karanlığına itilmek istendi.
Ve ne acıdır ki bütün bunlar, "milliyetçilik" ve "dindarlık" adına yapılmaktadır!
Ancak Türk dili, Atatürk önderliğindeki yazı ve dil devrimleri temeli üzerindeki bilim-, düşün-, sanat- ve uygulayım-dili olma yolunda gerçekleştirdiği sağlam temelleri geliştirerek sürdürmeği başaracaktır.
Atatürk önderliğinde gerçekleşen Türk Dil ve Yazı Devrimleri, baltalanmalardan kurtarılacak, “Türk Dünyası”, diliyle birlikte, uygar insanlığın gerçekten önde gelen, etkin, saygın bir ögesi durumuna yükselebilecektir.
Atatürk, “O günlerin geleceği dönemi düşünüyor ve kendimden geçiyorum.” demişti.
Sömürgeciliğin yenilerek, demokrasi, eğitim, bilim, uluslararası barış ve toptan kalkınmanın gerçekleştirilmesinin yollarını hem düşünsel, hem de eylemsel olarak göstermiş olan büyük insan, büyük önder Atatürk”ün yolunda olmanın kıvancı ile, bu Dil ve Yazı Devrimi yıldönümünde de O’nun anısı önünde saygıyla eğiliyoruz.
(Bknz.: Özer Ozankaya, Çumhuriyet Çınarı: Mustafa Kemal'i "Atatürk" Yapan Uygarlık Tasarımı, CEM Yay.)